

David Doubek

oponentský posudek na práci Lenky Medalové „Móda a sebepojetí u dětí staršího školního věku“

Text představuje pokus o proniknutí do aktuálního dívčího uvažování o módě zejména ve vztahu k sebepojetí, genderové identitě, dospívání, budování autonomie. Vychází z rozhovorů, které autorka provedla s dívkami v 7 třídě v rámci vyučování, věnovanému právě módě. Pracuje zejména s teoretickými koncepty symbolického interakcionalismu, psychoanalýzy a postpsychoanalytického myšlení (Lipovetského, Goffmann, Erikson, Freud).

Po stránce vymezení otázky zájmu je text vystaven docela jasně. Jedná se o empirickou práci, kvalitativně pojatou, vycházející z polostrukturovaných rozhovorů. Vzhledem k okolnostem a rozsahu sběru dat se mi ovšem zdá, že se jedná spíš o určitý „neformální dotazník“, který byl zpracován kvalitativně a nikoli o plnohodnotnou etnografii a je docela zřejmé, že dlouhodobější sledování dívek by pomohlo objasnit mnohé z toho, čím si autorka není jistá nebo jen navrhuje jako nápady.

Text se mi líbil v několika ohledech a v několika mám jisté výhrady. Nejdřív k tomu, co se mi líbilo. Líbí se mi celá interpretační linie, týkající se oblékání a módy v dospívání jako zkoumání a budování prostoru autonomie vůči rodičům, zejména interpretace dívčího pohoršení nad excesy vrstevnic. Taky mne zaujala myšlenka, že média na módu nepůsobí přímo, ale skrze prostředníky v okolí, kteří vytvářejí reálná prostor možného a zkoušeného. Myslím, že autorka je v tomto ohledu citlivá a šikovná.

Výhrady mám dílčí vůči jazykovým drobnostem a chybám (*Eric Goffmann, statutární symboly, Týny oblečení*) a dále vůči určité deduktivní volnosti, se kterou se v textu pracuje, odkazuje se tu k „primitivům“, a světovým kulturám, tu k módě jako určitému unikátnímu historickému evropskému jevu. Móda, tak jak jí autorka pojímá se nepochybně vztahuje k fenoménu individualismu, který je určitě spojený s evropskou modernou a civilizací, ale bylo by asi třeba více rozvést jak a zda je vhodné ty poukazy na jiné kontexty dělat. Další otázka souvisí s metodologií, respektive s tím, co vlastně jsou zač dívčí výpovědi, jak je o nich možné uvažovat z hlediska jejich vnitřní struktury, jestli tam není možné nějaké odstupňování – jakou úlohu tam hrají in vivo příklady, prototypy. (*srdce a srdíčko*) – nevíme totiž, co ty dívky dělají, jen co říkají (co si myslí a jak o tom myslí). Totiž třeba idea podobnosti, která hraje v módě a jak se o ní mluví, obrovskou roli, není nic samozřejmého ani jednoduchého, i když jde spíš o kognitivní, než osobnostní otázku. Doporučuji k obhajobě.